

ЧИННИКИ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ УКРАЇНСЬКИМИ ІТ-ФАХІВЦЯМИ

Рідей Наталія Михайлівна,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри менеджменту та
інноваційних технологій соціокультурної діяльності,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
<https://orcid.org/0000-0002-5553-059X>

Динаміка української ІТ-індустрії, з її стрімким технологічним прогресом та глобалізованим ринком праці, створює унікальне поле для аналізу різноманітних чинників впливу на кар'єрні рішення вітчизняних ІТ-фахівців. Таким чином, мета дослідження полягає у встановленні та оцінці чинників, які впливають на вибір професії представниками ІТ-галузі в Україні. Розглянуто широкий спектр чинників, що впливають на вибір професії ІТ-фахівцями: заробітна плата, наявність соціального пакета, перспективи розвитку, можливість навчатися, розвиватися у професійному плані, наявність у роботі творчого компонента, офіційне працевлаштування, гнучкий графік, корпоративна культура, позиція компанії на ринку та її імідж, визнання з боку інших професіоналів та суспільства загалом та ін. З метою ідентифікації чинників, що впливають на вибір професії ІТ-фахівцями проведено онлайн бліц-опитування 43 учасників профільної української конференції з проєктного менеджменту. За результатами опитування, в якому респондентам дозволялось вибрати декілька варіантів відповідей, виокремлено ключові мотиваційні чинники, які спонукають працівників до зміни спеціальності або пошуку нових кар'єрних можливостей у галузі інформаційних технологій. Встановлено, що 60% респондентів головною причиною їхнього професійного переорієнтування вважають пошук більш цікавої роботи та кращих можливостей для самореалізації; 40% – важливість кар'єрного прогресу та амбіцій; 37% – прагнення отримувати більшу заробітну плату, 14% – стабільність працевлаштування, 16% – перспективність галузі. Менш значущими чинниками є складність роботи, стрес, наявність друзів та приятелів у новій професійній сфері (по 2%). 33% респондентів зазначили, що при виборі професії важливими для них є відчуття цінності роботи та внеску в розвиток суспільства. Акцентовано увагу на необхідності врахування мотиваційних чинників вибору професії ІТ-фахівцями при розробці стратегій професійної орієнтації та консультування. Подальші наукові дослідження вбачаємо у вивченні впливу змін у технологічному середовищі та глобалізації на кар'єрні амбіції та вибір спеціалізації в ІТ-галузі.

Ключові слова: вибір професії, ІТ-фахівці, чинники впливу, професійне переорієнтування, самореалізація.

Ridei Nataliia. Factors in the choice of profession by Ukrainian IT specialists

The dynamics of the Ukrainian IT industry, with its rapid technological progress and globalizing labor market, creates a unique field for analyzing various factors influencing the career decisions of domestic IT specialists. Thus, the purpose of the study is to establish and evaluate the factors influencing the choice of profession by representatives of the IT industry in Ukraine. A wide range of factors influencing the choice of profession by IT specialists is considered: wages, the availability of a social package, development prospects, the opportunity to learn, develop professionally, the presence of a creative component in the work, official employment, flexible hours, corporate culture, the company's market position and his image, recognition from other professionals and society as a whole, etc. In order to identify factors influencing the choice of profession by IT specialists, an online blitz survey was conducted among 43 participants of a specialized Ukrainian conference on project management. Based on the results of the survey, in which respondents were allowed to choose several answer options, key motivational factors were identified that encourage workers to change their specialty or search for new career opportunities in the field of information technology. It was found that 60% of respondents consider the main reason for their professional reorientation to be the search for more interesting work and better opportunities for self-realization; 40% – the importance of career progress and ambitions;

37% – the desire to receive higher wages, 14% – stability of employment, 16% – the prospects of the industry. Less important factors are the complexity of the job, stress, and the presence of friends in a new professional field (2% each). 33% of respondents noted that when choosing a profession, it is important for them to feel the value of work and contribution to the development of society. Attention is focused on the need to take into account the motivational factors for choosing a profession by IT specialists when developing career guidance and counseling strategies. We see further scientific research in studying the impact of changes in the technological environment and globalization on career ambitions and the choice of specialization in the IT industry.

Key words: choice of profession, IT specialists, influencing factors, professional reorientation, self-realization.

Постановка проблеми. Вибір кар'єрного шляху є вирішальним етапом у житті людини. Він визначається набором різноманітних чинників: від особистого задоволення та самоідентифікації до соціального статусу та економічних вигод. На вибір професії впливають три групи чинників: внутрішні, що включають задоволеність роботою та особисті інтереси; зовнішні, які стосуються ринкових умов та оплати праці; міжособистісні – пов'язані з впливом сім'ї та освіти [2; 3]. Сучасні науковці виокремлюють п'ять основних категорій факторів, що впливають на кар'єрний вибір: внутрішні, зовнішні, міжособистісні, інституційні та соціально-демографічні [9]. Загальний контекст вибору кар'єри ускладнений глобалізаційними процесами, соціально-економічним середовищем, соціальною підтримкою, доступністю інформаційних та фінансових ресурсів, умовами життя та освітнім рівнем [5]. Özbilgin et al. наголошують на важливості розгляду альтернатив у кар'єрі та індивідуальних переваг [8].

Проникнення інформаційних технологій в усі сфери життя сприяє посиленню інтересу до професії IT-фахівців. IT-індустрія – найбільш швидко зростаюча та прибуткова галузь у світі. Вона охоплює безліч різних сфер, таких як програмування, дизайн, маркетинг, управління та ін. Динаміка української IT-індустрії, з її стрімким технологічним прогресом та глобалізованим ринком праці, створює унікальне поле для аналізу різноманітних чинників впливу на кар'єрні рішення вітчизняних IT-фахівців. Вивчення чинників вибору професії IT-фахівцями має критично важливе значення для формування цілеспрямованих програм кар'єрного консультування, які відповідають потребам та амбіціям цих фахівців.

Мета дослідження полягає у встановленні та оцінці чинників, які впливають на вибір професії представниками IT-галузі в Україні. Виходячи з поставленої мети, визначено завдання дослідження, які включають:

1. Ідентифікацію основних чинників, які впливають на вибір професії у сфері інформаційних технологій.

2. Аналіз значущості цих чинників для українських IT-фахівців.

Результати дослідження. Аналіз наукової літератури, присвяченої вивченню чинників, що впливають на вибір професії IT-фахівцями, дає підстави стверджувати про широкий спектр змінних, які формують кар'єрні рішення у цій динамічній галузі. J. L. Holland [4] та D. E. Super [10] підкреслюють значення самооцінки та особистісного розвитку у процесі кар'єрного вибору. Модель RIASEC (J. L. Holland) та теорія розвитку кар'єри (D. E. Super) свідчать, що гармонія між особистими інтересами та професійним середовищем є ключовим аспектом задоволеності кар'єрою. Суттєво впливають на вибір професії і зовнішні чинники, такі як ринкові тенденції та заробітна плата [9].

У теорії соціальної когнітивної кар'єри (SCCT), розробленій R. W. Lent et al. [7], розглядається процес взаємодії зовнішніх обставин, особистих переконань і самоефективності та їх вплив на кар'єрні амбіції та вибір професії. Міжособистісні чинники, такі як вплив сім'ї та наставників, також відіграють важливу роль у формуванні рішень щодо майбутньої професії. Теорія навчання кар'єрного консультування J. D. Krumboltz [6] та дослідження F. W. Vondracek et al. [11] підкреслюють важливість навчального досвіду та соціального середовища у процесі прийняття кар'єрних рішень.

Інституційні та соціально-демографічні фактори, включаючи репутацію роботодавців та гендерні відмінності, демонструють складність вибору кар'єри в ІТ сфері. Дослідження, проведене Purohit et al. [9], вказує на різноманітність очікувань та переваг у представників різних демографічних груп.

Вагомим чинником при виборі роботодавця є заробітна плата. Середня заробітна плата ІТ-фахівця в Україні становить \$2600 і від початку повномасштабного вторгнення майже не змінилася. Сьогодні більша частина технічних фахівців заробляють від \$1000 до \$4000. У 97% ІТ-фахівців заробітна плата перевищує середній заробіток в Україні [1].

Крім високої заробітної плати, пріоритетним чинником при виборі професії ІТ-фахівцями є наявність соціального пакета, основними складовими якого є: 100% оплата листка тимчасової непрацездатності, абонемент у спортзал, заохочення за роки праці в компанії, добровільне медичне страхування, оплата харчування, страхування життя, пенсійні програми, оплата житла, матеріальна допомога та ін.

Важливим чинником вибору професійної діяльності ІТ-фахівцем є перспективи розвитку, можливість навчатися, розвиватися у професійному плані (оплата компанією курсів, семінарів, тренінгів), наявність в роботі творчого компонента (цікаві інноваційні проекти, стартапи), офіційне працевлаштування, гнучкий графік роботи, корпоративна культура, можливість перевестись на роботу в іноземний офіс компанії, позиція компанії на ринку та її імідж, визнання з боку інших професіоналів та суспільства загалом.

Ключову роль у виборі професії ІТ-фахівцями відіграє потреба у творчій діяльності, можливості створювати «свій» продукт та підтримувати на належному рівні інтелектуальну активність. Значущість чинника творчої активності збільшується з віком і стажем роботи, що пояснюється набуттям досвіду та навичок, що дає можливість створювати складний та цікавий продукт. Творча орієнтованість розробників програмного забезпечення є одним з чинників зміни ними місця роботи.

З метою ідентифікації чинників, що впливають на вибір професії ІТ-фахівцями

у грудні 2023 року нами проведено онлайн бліц-опитування серед учасників профільної української конференції з проєктного менеджменту. Опитування проводилося через телеграм чат. Респондентам було запропоновано відповісти на низку питань з можливістю вибору декількох варіантів відповідей, що дало змогу охопити широкий спектр чинників.

Вибірка для даного дослідження була сформована з 43 українських проєктних менеджерів у галузі інформаційних технологій, які взяли участь у профільній конференції з проєктного менеджменту. Демографічний розподіл вибірки відображає широкий спектр вікових груп: менше 18 років – 1%, від 18 до 23 років – 7%, від 23 до 27 років – 17%, від 27 до 32 років – 23%, від 32 до 37 років – 33%, від 37 до 42 років – 13%, старші 42 років – 6%.

Щодо професійного розподілу, то 60% респондентів обіймають посади проєктних менеджерів, 7% – Delivery Manager, 6% – Scrm Master, 4% – Team Lead, 4% – BA (Business Analyst), 2% – Software Engineer, 2% – HR, 2% – Agile Coach та 13% – інші спеціалізації.

Учасники чату представляли різноманітні типи компаній, що діють у ІТ-сфері: 45% працюють в українській аутсорсинговій ІТ-компанії, 29% – в українській продуктивній ІТ-компанії, 6% – в українській компанії, що не належить до галузі ІТ, 6% мають прямий фултайм-контракт із закордонною компанією без офісу в Україні, а 10% зазначили інші види зайнятості.

Такий розподіл вибірки дає можливість проаналізувати вплив професійних та демографічних чинників на кар'єрний вибір українських ІТ-фахівців.

Результати опитування виявили ряд ключових мотиваційних чинників, які спонукають працівників до зміни спеціальності або пошуку нових кар'єрних можливостей у галузі інформаційних технологій (таблиця 1).

Аналіз результатів опитування дав можливість виявити та оцінити значущість кожного з чинників у контексті професійного самовизначення ІТ-фахівців.

Аналіз результатів дослідження. Найвищий відсоток респондентів (60%) зазначили, що головною причиною їхнього професійного переорієнтування є пошук більш

Таблиця 1
Чинники, що впливають на вибір професії ІТ-фахівцями

Чинники	Відсоток
Більш цікава робота, відчуття самореалізації	60%
Кращі можливості для розвитку кар'єри	40%
Вища заробітна плата	37%
Відчуття цінності роботи, внеску в розвиток суспільства	33%
Більш перспективна галузь, що швидко розвивається	16%
Більш стабільне працевлаштування, менші ризики звільнення	14%
Легша робота, менше стресів	2%
Більше друзів та приятелів у новій професійній сфері	2%

цікавої роботи та кращих можливостей для самореалізації. У цю групу ввійшли переважно респонденти віком 18–32 роки. Це підкреслює значення особистого зростання та задоволеності роботою у прийнятті рішення. 40% опитаних вказують на важливість кар'єрного прогресу та амбіцій при виборі професії серед ІТ-спеціалістів. Водночас для 37% респондентів важливим чинником є прагнення отримувати більшу заробітну плату, що свідчить про значний вплив фінансових стимулів на кар'єрні рішення в ІТ-сфері. Серед інших мотивуючих чинників зміни професії 14% респондентів вказали стабільність працевлаштування, 16% – перспективність галузі, що свідчить про те, що

ці чинники є важливими, але не головними драйверами змін для більшості ІТ-фахівців. Менш значущими чинниками виявились складність роботи, стрес, наявність друзів та приятелів у новій професійній сфері. Кожен з цих пунктів набрав лише 2% серед опитаних, що свідчить про їх незначний вплив на кар'єрні рішення у сфері ІТ. 33% респондентів зазначили, що при виборі професії важливими є відчуття цінності роботи та внеску в розвиток суспільства.

Таким чином, результати проведеного аналізу дали можливість встановити вплив різних чинників на кар'єрний вибір спеціалістів у сфері інформаційних технологій.

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що вибір професії серед ІТ-фахівців зумовлений комплексною взаємодією різноманітних чинників, серед яких найбільш значущими є прагнення до самореалізації, пошук можливостей для кар'єрного розвитку та фінансові стимули. Вибір професії ІТ-фахівцями є раціональним і обґрунтованим, оскільки він базується на особистих інтересах та бажанні самореалізації. Вважаємо, що мотиваційні чинники вибору професії ІТ-фахівцями необхідно враховувати при розробці стратегій професійної орієнтації та консультування. Подальші наукові дослідження вбачаємо у вивченні впливу змін у технологічному середовищі та глобалізації на кар'єрні амбіції та вибір спеціалізації в ІТ-галузі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зростання попиту на ІТ-фахівців. 31.08.23. URL: <https://dan-it.com.ua/uk/blog/rost-sprosa-na-it-specialistov/> (дата звернення 1.03.2024).
2. Agrawal S., Srivastava S. Organizational commitment & career satisfaction among women employees. *Indian journal of industrial relations*. 2018. 54(1), 132-145.
3. Carpenter P. G., Foster W. J. Deciding to teach. *Australian Journal of Education*. 1979. 23(2), 121-131.
4. Holland J. L. *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments*. Psychological Assessment Resources, 1997. 303 p.
5. Igere M. A. Career choice and its influence on academic performance of library and information science students in a Nigerian University. *Information Impact. Journal of Information and Knowledge Management*. 2017. 8(2). 90-98.
6. Krumboltz J. D. A learning theory of career counseling. In M. L. Savickas, W. B. Walsh (Eds.). *Handbook of career counseling theory and practice*. Davies-Black Publishing 1996. pp. 55-80.
7. Lent R. W., Brown S. D., Hackett G. Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of vocational behavior*, 1994. 45(1), 79-122.
8. Özbilgin M., Küskü F., Erdoğan N. Explaining influences on career 'choice': the case of MBA students in comparative perspective. *The International Journal of Human Resource Management*. 2005. 16(11). 2000-2028.

9. Purohit D., Jayswal M., Muduli A. Factors influencing graduate job choice – a systematic literature review. *European Journal of Training and Development*. 2021. 45(4/5). 381–401.

10. Super D. E. A life-span, life-space approach to career development. *Journal of vocational behavior*. 1980. 16(3). 282–298.

11. Vondracek F. W., Schulenberg J. E. Career development in adolescence: Some conceptual and intervention issues. *Vocational Guidance Quarterly*. 1986. 34(4). 247–254.

REFERENCES:

1. Zrostannia popytu na IT-fakhivtsiv [Growing demand for IT specialists]. (2023). Retrieved from: <https://dan-it.com.ua/uk/blog/rost-sprosa-na-it-specialistov/> [in Ukrainian].

2. Agrawal, S., & Srivastava, S. (2018). Organizational commitment & career satisfaction among women employees. *Indian journal of industrial relations*, Vol. 54(1), P. 132–145 [in English].

3. Carpenter, P.G., & Foster, W.J. (1979). Deciding to teach. *Australian Journal of Education*, Vol. 23(2), P. 121–131 [in English].

4. Holland, J.L. (1997). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments*. Psychological Assessment Resources. 303 p. [in English].

5. Igere, M.A. (2017). Career choice and its influence on academic performance of library and information science students in a Nigerian University. *Information Impact: Journal of Information and Knowledge Management*, Vol. 8(2), P. 90–98 [in English].

6. Krumboltz, J.D. (1996). A learning theory of career counseling. In M. L. Savickas, W. B. Walsh (Eds.). *Handbook of career counseling theory and practice*. Davies-Black Publishing. pp. 55–80 [in English].

7. Lent, R.W., Brown, S.D., & Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of vocational behavior*, Vol. 45(1), P. 79–122 [in English].

8. Özbilgin, M., Küskü, F., & Erdoğmuş, N. (2005). Explaining influences on career 'choice': the case of MBA students in comparative perspective. *The International Journal of Human Resource Management*, Vol. 16(11), P. 2000–2028 [in English].

9. Purohit, D., Jayswal, M., & Muduli, A. (2021). Factors influencing graduate job choice—a systematic literature review. *European Journal of Training and Development*, Vol. 45(4/5), P. 381–401 [in English].

10. Super, D.E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of vocational behavior*, Vol. 16(3), P. 282–298 [in English].

11. Vondracek, F.W., & Schulenberg, J.E. (1986). Career development in adolescence: Some conceptual and intervention issues. *Vocational Guidance Quarterly*, Vol. 34(4), P. 247–254 [in English].